

DATUM: 4. 6. 2021

Dohledový benchmark č. 2/2021 K výjimce z povinnosti získat všeobecné znalosti

Česká národní banka tímto dohledovým benchmarkem sděluje subjektům finančního trhu svá dohledová očekávání týkající se prokazování splnění podmínek pro aplikaci výjimky z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem u osob, které v minulosti vykonávaly relevantní praxi na finančním trhu.

Posouzení, zda jsou tyto podmínky splněny, probíhá jak při dohledové a licenční činnosti České národní banky, tak by mělo být provedeno i osobami, pro které jsou činné fyzické osoby uvedené v bodě 1. tohoto dohledového benchmarku a které mají zákonem stanovenou povinnost ověřovat, zda tyto fyzické osoby splňují podmínky pro výkon dané činnosti, tj. i podmínky odborné způsobilosti.¹

Použité zkratky

ZSÚ	zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů
ZDPZ	zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, ve znění pozdějších předpisů
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 204/2017 Sb.	zákon č. 204/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

1. Osobní působnost

Tento dohledový benchmark se vztahuje na následující fyzické osoby:

- pracovník osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr, zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a jeho pracovník, samostatný zprostředkovatel dle ZSÚ a jeho pracovník, vázaný zástupce dle ZSÚ a jeho pracovník,

¹ § 8 odst. 2 ZSÚ a § 23 odst. 2 ZSÚ, § 55 odst. 1 ZDPZ, § 14a odst. 2 ZPKT a § 32 odst. 5 ZPKT

- pracovník pojišťovny či zajišťovny, samostatný zprostředkovatel dle ZDPZ a jeho pracovník, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel a jeho pracovník, vázaný zástupce dle ZDPZ a jeho pracovník,
- pracovník obchodníka s cennými papíry,² investiční zprostředkovatel a jeho pracovník, vázaný zástupce dle ZPKT a jeho pracovník, kteří v rámci poskytování investičních služeb jednají se zákazníky nebo potenciálními zákazníky, nebo kteří jsou za jednání se zákazníky zodpovědní.

(dále jen „povinná osoba“).

2. Shrnutí právní úpravy

Platná právní úprava³ požaduje, aby povinná osoba trvale splňovala podmínky odborné způsobilosti. Odbornou způsobilostí se rozumí získání všeobecných znalostí a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro danou regulovanou činnost. Všeobecné znalosti se pak prokazují vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání.⁴

Platná právní úprava však též umožňuje využít výjimku z výše uvedené povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem, a to v případě, kdy povinná osoba získala předchozí relevantní praxi na finančním trhu.

Konkrétní podmínky použití výjimky dle jednotlivých sektorů

Distribuce spotřebitelských úvěrů

Fyzická osoba ke dni nabytí účinnosti ZSÚ, tj. ke dni 1. 12. 2016, nepřetržitě alespoň po dobu 3 let poskytovala nebo zprostředkovala spotřebitelský úvěr, nebo se jako pracovník osoby oprávněné poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr přímo podílela na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo byla za poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědná.⁵

Distribuce pojištění a zajištění

Fyzická osoba ke dni nabytí účinnosti ZDPZ, tj. ke dni 1. 12. 2018, nepřetržitě alespoň po dobu 3 let poskytovala nebo zprostředkovala pojištění nebo zajištění, nebo se jako

² Obchodníkem s cennými papíry se dle ustanovení § 5 odst. 3 ZPKT rozumí i banka, která má v licenci jí udělené Českou národní bankou povoleno poskytování hlavních investičních služeb.

³ § 8 odst. 2 ZSÚ a § 23 odst. 2 ZSÚ, § 55 odst. 1 a 3 ZDPZ, § 14a odst. 2 ZPKT a § 32 odst. 5 ZPKT

⁴ § 60 odst. 1 a 2 ZSÚ, § 56 odst. 1 a 2 ZDPZ, § 14b odst. 1 a 2 ZPKT (v případě investičního zprostředkovatele a jeho vázaného zástupce pak v návaznosti na § 32 odst. 5 ZPKT)

⁵ § 176 odst. 3. ZSÚ

pracovník osoby oprávněné distribuovat pojištění nebo zajištění přímo podílela na distribuci pojištění nebo zajištění nebo byla za distribuci pojištění nebo zajištění odpovědná.⁶

Investiční služby

Fyzická osoba ke dni nabytí účinnosti zákona č. 204/2017 Sb., tj. ke dni 3. 1. 2018, nepřetržitě alespoň po dobu 5 let poskytovala investiční služby nebo jednala se zákazníky nebo potenciálními zákazníky v rámci poskytování investičních služeb.⁷

3. Kritéria rozhodná pro aplikaci výjimky

Relevance odborné praxe

Aby bylo možné uplatnit výjimku z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem, je nezbytné, aby předchozí praxe povinné osoby dosahovala zákonem předpokládaného stupně relevance.

Jak vyplývá ze shrnutí právní úpravy výše, za relevantní odbornou praxí lze považovat případy, kdy fyzická osoba:

- (i) přímo vykonávala danou činnost (tj. poskytovala nebo zprostředkovala spotřebitelský úvěr, poskytovala nebo zprostředkovala pojištění nebo zajištění či poskytovala investiční služby),
- (ii) na dané činnosti se přímo podílela (tj. přímo se podílela na poskytování nebo zprostředkovávání spotřebitelského úvěru, na distribuci pojištění nebo zajištění či jednala se zákazníky nebo potenciálními zákazníky v rámci poskytování investičních služeb) nebo
- (iii) byla za danou činnost (poskytování nebo zprostředkovávání spotřebitelského úvěru, distribuci pojištění nebo zajištění) zodpovědná⁸.

Doba trvání odborné praxe

Aby bylo možné uplatnit výjimku z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem, je nezbytné, aby relevantní odborná praxe trvala nepřetržitě po stanovenou dobu ke dni účinnosti příslušného zákona.

V případě distribuce spotřebitelských úvěrů je to tedy odborná praxe v trvání alespoň po dobu 3 let ke dni 1. 12. 2016, v případě distribuce pojištění a zajištění jde o praxi v trvání alespoň po dobu 3 let ke dni 1. 12. 2018 a v případě investičních služeb se jedná o praxi v trvání alespoň po dobu 5 let ke dni 3. 1. 2018.

⁶ § 122 odst. 2 ZDPZ

⁷ Čl. II bod 14 zákona č. 204/2017 Sb.

⁸ Tento bod nelze využít v případě investičních služeb – viz čl. II bod 14 zákona č. 204/2017 Sb.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že relevantní odborná praxe musela být vykonávána k datu účinnosti příslušného zákona, musí tedy tomuto datu přímo předcházet. Nelze uznat praxi, která byla vykonávána sice před rozhodným datem, avšak bez trvání až do rozhodného data, tedy například praxi prokázanou v letech 2010-2015.

K otázce nepřetržitosti se Česká národní banka vyjádřila již dříve ve svém stanovisku „K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru“ ze dne 23. 11. 2016 (odpověď na otázku č. 16) s tím, že byla-li praxe přerušena pouze bezprostředně navazující mateřskou či rodičovskou dovolenou, zůstává podmínka nepřetržitosti zachována. Tento přístup je bezpochyby aplikovatelný nejen na distribuci spotřebitelských úvěrů, ale na všechny dotčené sektory. Doba trvání mateřské či rodičovské dovolené se nezapočítává do celkové požadované délky trvání odborné praxe.

4. Doklady prokazující splnění kritérií rozhodných pro aplikaci výjimky

Splnění výše uvedených kritérií rozhodných pro aplikaci výjimky z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem je nutné vždy doložit relevantní dokumentací. Z této dokumentace musí být zřejmé splnění všech výše uvedených kritérií, tedy relevance odborné praxe (věcná náplň vykonávané činnosti) a její délka.

Za podklady, kterými lze doložit splnění výše uvedených kritérií (splnění kritérií přitom může vyplývat z jednoho podkladu nebo z kombinace několika podkladů), lze zpravidla považovat následující

Smlouva

- a) pracovní smlouva, popř. dohoda o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- b) smlouva o obchodním zastoupení nebo obdobná smlouva, na základě které povinná osoba vykonávala odbornou praxi jako osoba samostatně výdělečně činná,
- c) smlouva o výkonu funkce nebo obdobná smlouva člena orgánu právnické osoby.

Ke smlouvám je třeba doložit i jejich dodatky či jiné související dokumenty tak, aby bylo možné zjistit vykonávanou činnost a datum začátku a zpravidla i konce účinnosti uzavřené smlouvy (např. výpověď s potvrzeným doručením). V případě, že činnost není možné podle smlouvy určit, je třeba předložit další doklad, kde jsou vykonávané činnosti uvedeny podrobně, například vnitřní předpis zaměstnavatele obsahující popis pracovní pozice.

Potvrzení poskytovatele nebo zprostředkovatele, pro kterého byla povinná osoba činná

Z tohoto potvrzení musí být zřejmé, jaká činnost byla vykonávána, tj. jaká byla konkrétní obsahová náplň vykonávané práce, a po jakou dobu.

Další doklady

Dalšími doklady, které mohou vést k prokázání splnění rozhodných kritérií, mohou být například:

- a) výkazy o prováděné činnosti,⁹
- b) výpisy vyplacených provizí za zprostředkování (tzv. provizní sestavy),
- c) výplatní pásky,
- d) evidenční listy důchodového pojištění,
- e) výpisy z účtu se mzdou, odměnou nebo provizemi,
- f) potvrzení od České správy sociálního zabezpečení a
- g) jiné podobné doklady v případě, že je z nich zřejmé, jaká činnost byla vykonávána a po jakou dobu.

Ze strany České národní banky nebude k prokázání splnění podmínek pro aplikaci výjimky z povinnosti získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem akceptováno čestné prohlášení povinné osoby, že v určené době vykonávala relevantní odbornou praxi. Takové prohlášení není dostatečným dokladem, protože pouze deklaruje, ale neprokazuje splnění zákonných podmínek.

Stejně tak čestné prohlášení jiné fyzické osoby, obvykle spolupracovníka povinné osoby, že povinná osoba po určenou dobu vykonávala určitou činnost, není dostatečným dokladem pro prokázání relevantní odborné praxe a není možné jej zaměňovat za potvrzení poskytovatele nebo zprostředkovatele, pro kterého byla povinná osoba činná.

Dostatečně průkazný není ani samotný zápis v příslušném registru vedeném Českou národní bankou či živnostenském rejstříku, jelikož tyto zápisy prokazují toliko existenci příslušného oprávnění k výkonu činnosti, avšak nikoliv skutečný výkon této činnosti.

Nepřetržitá relevantní odborná praxe v požadované délce může být prokázána i jinými doklady, příp. jejich kombinací. Vždy ale musí doklady jasně prokazovat splnění výše uvedených kritérií.

Pozn.: Tento benchmark platí obdobně i pro posouzení, zda jsou splněna kritéria ustanovení čl. II bodu 13 zákona č. 204/2017 Sb.¹⁰

⁹ Nejedná se o výkazy předkládané České národní bance na základě zákonem stanovené povinnosti, ale o výkazy, které jsou případně vytvářeny v rámci soukromoprávních vztahů povinných osob, v rámci kterých vykonávaly odbornou praxi, například jako podklad pro výplatu provizí.

¹⁰ Fyzická osoba, která ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona nepřetržitě alespoň po dobu 1 roku poskytovala investiční služby nebo jednala se zákazníky nebo potenciálními zákazníky v rámci poskytování investičních služeb, je povinna získat všeobecné znalosti potvrzené odpovídajícím dokladem podle § 14b odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, do 42 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.